

11.3. Ще се спра накратко на т.нар. тестови подход към **IN**, който de facto е набор от изисквания (ограничители) относно **IN(T1)** и **IN(T2)**, задачата на които е била и е двойка: 1) stop на субективизма при правенето на **IN(T1)** и **IN(T2)** и 2) намиране на т.нар. най-добро **IN(T1)** и т.нар. най-добро **IN(T2)**¹². Първо са направени ограничителите на **IN(T1)**, а ограничителите на **IN(T2)** са получени с механичен метод, който ще илюстрирам с един пример (два са много).

Взема се лист хартия, молив и се пише: $(\bar{x}_0^{(h)} = \bar{x}_1^{(h)}, n_0^{(h)} \neq n_1^{(h)}) \Rightarrow \text{IN(T1)} = 1$. Това е strong identity test of **IN(T1)**, с който E. Laspeyres е "опровергал" Drobisch (1871a, 1871b) в статията Laspeyres (1871)¹³. Сега се взема "American eraser" и отляво надясно (може и отдясно наляво) се изтриват знаците $\bar{x}_0^{(h)}, \bar{x}_1^{(h)}, n_0^{(h)}, n_1^{(h)}$ и **1**. Отново се взема моливът и на местата на изтритите знаци се пишат съответно $n_0^{(h)}, n_1^{(h)}, \bar{x}_0^{(h)}, \bar{x}_1^{(h)}$ и **2**. Резултатът на този физически ($\neq$ умствен) труд е strong identity test of **IN(T2)**:

$$(n_0^{(h)} = n_1^{(h)}, \bar{x}_0^{(h)} \neq \bar{x}_1^{(h)}) \Rightarrow \text{IN(T2)} = 1.$$

Налице ли е stop на субективизма при правенето на **IN(T1)** и **IN(T2)**? Не. Например в Diewert (1991) най-напред са изложени девет ограничителя на **IN(T1)**, на всеки от които **IN(T1)**₂ издържа. После без *никакво* доказателство се твърди, че **IN(T1)**₂ няма икономически смисъл, след което е въведен irrelevance of tiny commodities test, на който **IN(T1)**₂ не издържа. Какво значи това обстоятелство? То значи, че всеки индексолог, на който някакъв **IN** не му е по вкуса, може да спретне ограничител, който безкусният му **IN** да не издържа.

И до днес индексологът не иска да признае, че т.нар. тестови подход към **IN** е изпразнил чувала с трикове, наречен индексология. Защо? Защото хаотичната индексология е хлябът на индексолога, както белите и черните магии са хлябът на майсторите по магиите.

¹² Идеята за т.нар. тестов подход към **IN** е на W. Jevons, който в Jevons (1865) е въвел base invariance test. След Jevons (1865) са въведени: strong identity test (Laspeyres, 1871); circularity (transitivity) test (Westergaard, 1890); symmetric treatment of time test (Pierson, 1896); invariance to changes in units (commensurability) test (Pierson, 1896); constant quantity test (Walsh, 1901); multi period identity test (Walsh, 1901); proportionality test (Walsh, 1901); determinateness test (Fischer, 1911); product test (Fischer, 1922); consistency in aggregation test Vartia (1974) и др., които са наречени bilateral tests. Освен това всеки bilateral test има аналог, наречен multi-lateral test. За подробности може да се види Diewert, Nakamura (1993).

¹³ Слабият identity test of **IN(T1)** гласи: $(\bar{x}_0^{(h)} = \bar{x}_1^{(h)}, n_0^{(h)} = n_1^{(h)}) \Rightarrow \text{IN(T1)} = 1$.